

μάγκας

μάγκας, ο, θηλ. **μάγκισσα, η**, ουσ. [<θηλ. η μάγκα (= ενωμοτία άτακτων πολεμιστών) <λατιν. mango (= σωματέμπορος)]. **1α.** άντρας ζόρικος, δύστροπος, με ιδιόμορφη συμπεριφορά, ντύσιμο, λεξιλόγιο και τρόπο ομιλίας με διάθεση να επιβληθεί στους άλλους προβάλλοντας τη δύναμη και τον ανδρισμό του: «ήταν ένας κακότροπος μάγκας, που δεν ήθελε κανένας να κάνει παρέα μαζί του». (Λαϊκό τραγούδι: *βρε μάγκα, σπάσε και πάνε πέρα, δε σε γουστάρω, δε σ' αγαπώ· άσε τα λούσα και τη φοβέρα κι εγώ μαζί σου δεν περπατώ*). **β.** ο νταής, ο παλικαράς: «είναι τόσο μάγκας, που σκέφτεται κανείς για να τα βάλει μαζί του || είναι ο πιο μάγκας της πιάτσας, γι' αυτό όλοι θέλουν να τα 'χουν καλά μαζί του». (Λαϊκό τραγούδι: *χτες το βράδυ στην ταβέρνα έπεσε μια καρεκλιά, τσακωθήκανε δυο μάγκες για μια γκόμινα παλιά*). **2.** άνθρωπος της πιάτσας, άνθρωπος έξυπνος, ικανός, έμπειρος στο αλισβερίσι της πιάτσας, καπάτσος, κατεργάρης, καταφερτζής: «δεν κωλώνει πουθενά αυτός ο άνθρωπος, γιατί είναι μάγκας και βρίσκει πάντα τον τρόπο να τα βολεύει». (Λαϊκό τραγούδι: *έμαθα πως είσαι μάγκας, είσαι και μερακλής, πως γυρίζεις στις ταβέρνες, είσαι και χασικλής*). **3.** άντρας με ήθος, καθώς πρέπει, κιμπάρης: «θέλουν όλοι να κάνουν παρέα μαζί του, γιατί είναι πολύ μάγκας». (Λαϊκό τραγούδι: *οι μάγκες δεν υπάρχουν πια, τους πάτησε το τρένο*). Ισχύει και για γυναίκα: «τα 'χει φτιάξει με μια γκόμινα, που είναι πολύ μάγκας». (Λαϊκό τραγούδι: *άδικα με κουλαντρίζεις, μπαρμπεράκι μου χρυσό, είμαι μάγκας και κουρνάζα κι όλο θα στην κοπανώ*). **4.** αυτός που είναι έμπειρος, που έχει την ικανότητα να ξεσκεπάσει τις πονηριές ή τις απατεωνιές των άλλων: «ο τελωνειακός ήταν μάγκας και κατάλαβε αμέσως πού είχαν κρυμμένα τα λαθραία». **5α.** προσφώνηση σε οικείο άτομο: «πώς από δω, ρε μάγκα!». (Λαϊκό τραγούδι: *κι έτσι μάγκα, με δικάζουν και οι μαύροι ησυχάζουν // με τα γλυκά ματάκια σου, μάγκισσα, με μαγεύεις, μου πήρες σκλάβα την καρδιά και όλο με παιδεύεις*). **β.** λέγεται φιλοφρονητικά και αντί ονόματος, όταν δεν ξέρουμε πώς ονομάζεται το άτομο στο οποίο απευθυνόμαστε: «ρε μάγκα, πώς θα μπορέσω να πάω σ' αυτή τη διεύθυνση;». **γ.** λέγεται και με υποτιμητική διάθεση: «γιατί, ρε μάγκα, ενοχλείς την κοπέλα;». (Λαϊκό τραγούδι: *τι άλλο θέλεις να σου πω; μάσε τις καρπαζιές σου και πες του μάγκα σου να 'ρθει να φάει και τις δικές του*). Υποκορ. **μαγκάκι, το** και **μαγκάκος, ο** (βλ. λ.). Σπάνια ακούγεται και **μάνγκας, ο**. (Ακολουθούν 12 φρ.)·

- βαρύς μάγκας, βλ. λ. [βαρύμαγκας](#)·

- βερεσέ μάγκας, (στη γλώσσα της αργκό) βλ. φρ. *τζάμπα μάγκας*·

- γίνομαι μάγκας, από διάφορες ευνοϊκές συγκυρίες παρουσιάζομαι ως άξιος είτε το αξίζω είτε όχι: «είναι έξυπνος άνθρωπος κι απ' τη μέρα που άρχισα να κάνω παρέα μαζί του έγινα κι εγώ μάγκας»·

- είμαι μάγκας, έκφραση με την οποία φανερώνουμε την απόλυτη ικανοποίησή μας για κάτι: «αφού κατάφερα και μπήκα στο δημόσιο, είμαι μάγκας». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *τώρα*·

- και πάλι μάγκας είσαι ή και πάλι μάγκας θα 'σαι, παρ' όλο που θα ενεργήσεις με το δυναμικό τρόπο που σου προτείνω, που σου υποδεικνύω, θα μείνεις με αλώβητη την υπόληψή σου: «αφού βλέπεις πως σου κάνει κακό στη δουλειά, διώξ' τον κερατά και πάλι μάγκας είσαι || αφού κάθε τόσο σε προκαλεί και σου τη βγαίνει στ' ανάποδο, δώσ' του ένα χέρι ξύλο και πάλι μάγκας θα 'σαι». (Λαϊκό τραγούδι: *αφού είσαι ωραίος και μετράς, γιατί να τη θυμάσαι, κάν' την αντικατάσταση και πάλι μάγκας θα 'σαι*)·

- κάνω το μάγκα, **α.** προσποιούμαι τον έξυπνο, τον έμπειρο στο αλισβερίσι της πιάτσας, προσποιούμαι τον καπάτσο, τον καταφερτζή: «ήθελε να μου κάνει το μάγκα, αλλά στο τέλος την πάτησε». **β.** προσποιούμαι τον νταή, τον παλικαρά: «δε μ' άκουγε που του 'λεγα να μη μου κάνει το μάγκα, ώσπου στο τέλος τον πλάκωσα στο ξύλο κι ησύχασε». (Λαϊκό τραγούδι: *έχω τώρα πέντε χρόνια που 'μεινα στη φυλακή, κάποιος μου 'κανε το μάγκα μου 'κανε και τον νταή*). **γ.** προσποιούμαι τον καθώς πρέπει, τον κιμπάρη: «μας έκανε το μάγκα, αλλά στο τέλος αποδείχτηκε μεγάλο κουμάσι». **δ.** προσποιούμαι τον τολμηρό, το ριψοκίνδυνο: «μην κάνεις το μάγκα, γιατί θα το φας καμιά μέρα το κεφάλι σου»·

- κάργα μάγκας, (στη γλώσσα της αργκό) ο σκληρός μάγκας, ο βαρύμαγκας. (Λαϊκό τραγούδι: *ρε κάργα μάγκες με τα μπεγλέρια και τον αργιλέ στα χέρια*)·

- κλάσαν οι μάγκες και βγήκες εσύ, ειρωνική ή υποτιμητική παρατήρηση σε κάποιον που προσποιείται το μάγκα

ή που υποστηρίζει πως είναι μάγκας, ενώ στην πραγματικότητα είναι το εντελώς αντίθετο·

- *μάγκας του γλυκού νερού*, ο ψευτόμαγκας, ο τζάμπα μάγκας: «ξύπνησαν όλοι οι φλούφληδες κι έγιναν μάγκες του γλυκού νερού». (Λαϊκό τραγούδι: *μπορεί να ζεις στο Κολωνάκι, μα, λαχταράς το μπουζουκάκι. Είσαι το φρούτο του καιρού, ο μάγκας του γλυκού νερού*)·

- *στο μάγκα μαγκιές δεν περνάνε* ή *στο μάγκα μαγκιές δε χωράνε*, ένας γνήσιος μάγκας δεν ανέχεται ή δε φοβάται την προκλητική συμπεριφορά κάποιου, γιατί μπορεί να τον αντιμετωπίσει με επιτυχία: «κάτσε στ' αβγά σου, γιατί στο μάγκα μαγκιές δεν περνάνε και θα τις μαζέψεις»·

- *τζάμπα μάγκας*, (στη γλώσσα της αργκό) αυτός που προσποιείται το μάγκα, ο ψευτόμαγκας και, κατ' επέκταση, αυτός που προβάλλει, που προσποιείται πως είναι κάτι που όμως στην πραγματικότητα δεν είναι: «σε μένα μην κάνεις τον άγριο, γιατί ξέρω πως είσαι τζάμπα μάγκας». (Λαϊκό τραγούδι: *ο μάγκας κάνει το λεφτά, μα μένει σε παράγκα. Μα το Θεό, δεν έχω δει άλλον πιο τζάμπα μάγκα*). Από το 2004 η φρ. σε χρήση από τους πολιτικούς, ιδίως της αξιωματικής αντιπολίτευσης·

- *τώνε μαγκών ο μάγκας*, (στη γλώσσα της αργκό) ο πιο μάγκας από τους μάγκες: «συμφωνώ απόλυτα μαζί σου για τη συμπεριφορά του τάδε, γιατί είναι τώνε μαγκών ο μάγκας». Συνών. *πρωτόμαγκας*·

- *χάλια μάγκας*, άνθρωπος ελεεινός του υποκόσμου που αναλαμβάνει τις βρόμικες δουλειές, που έναντι ανταλλαγμάτων αναλαμβάνει να σκοτώσει κάποιον: «ήρθε σ' επαφή μ' έναν χάλια μάγκα και τον πλήρωσε για να σκοτώσει τον βιαστή της αδερφής του».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας